Grant Thornton

Doenkracht van a.s.r.

ImpactHouse by Grant Thornton Netherlands

De impact van MoneyWays

Impactrapport

Juli, 2026

Colofon

Deze publicatie is in 2026 opgesteld door Impact House – Grant Thornton, in opdracht van Doenkracht van a.s.r.

Auteurs

Sanne Koole
Jacoline Plonp
Lyanne Wagemans
Tim de Wilde

Meer informatie over deze publicatie
Heeft u vragen naar aanleiding van deze publicatie? Neem dan gerust contact met ons op via sanne.koole@nl.gt.com.

Beeldgebruik
De foto's in deze publicatie zijn afkomstig uit de collectie van MoneyWays- Diversion.

Impact House – Grant Thornton
www.grantthornton.nl

Inhoudsopgave

00	Inleiding	04
01	Samenvatting	05
02	Conclusies en aanbevelingen	07
03	Onderzoeksmethoden	11
04	Resultaten in detail	14
	4.1 Beschermende en risicofactoren	
	4.2 (Sub)doelen MoneyWays	
	4.3 Verband bescherm en risicofactoren en impact lessenreeks	
05	Bronnen	26
06	Annex	28

Grant Thornton

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Inleiding

MoneyWays is een educatief programma dat jongeren ondersteunt bij het ontwikkelen van financiële redzaamheid. Door middel van een peer-to-peer lessenreeks leren jongeren meer over geldzaken, financiële keuzes, geldproblemen en hulp zoeken. In dit onderzoek is onderzocht in hoeverre MoneyWays bijdraagt aan het versterken van de financiële redzaamheid van jongeren. Daarbij stonden drie onderzoeksthema's centraal:

1. Het vergroten van financiële kennis;
2. Het bespreekbaar maken van geld en geldproblemen;
3. Het verkleinen van de stap naar hulp bij geldvragen en geldzorgen.

Het onderzoek bestond uit drie onderdelen. Eerst is een literatuurverkenning uitgevoerd naar schuldenproblematiek bij jongeren, risicofactoren, beschermende factoren en de rol van financiële educatie. Op basis hiervan zijn de meetinstrumenten ontwikkeld. Vervolgens zijn drie vragenlijsten ingezet onder deelnemers van MoneyWays. Tot slot zijn aanvullende interviews gehouden met leerlingen om de resultaten te verdiepen en beter te kunnen duiden.

In totaal namen tijdens de onderzoeksperiode (december 2025 tot april 2026) 5.424 jongeren deel aan een MoneyWays-les. Voor de analyses is gebruikgemaakt van gegevens uit een vragenlijst over de beginsituatie van leerlingen (n=1.105) en een vragenlijst over de ervaren opbrengsten van het programma (n=921). Daarnaast zijn interviews gehouden met 16 leerlingen. Om beter inzicht te krijgen in verschillen binnen de doelgroep is aanvullend onderzocht in hoeverre de resultaten verschillen naar onderwijsniveau, leeftijd en risicoprofiel van leerlingen.

Leeswijzer

Dit rapport start met een samenvatting van de belangrijkste onderzoeksresultaten, gevolgd door de belangrijkste conclusies en aanbevelingen. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de onderzoeksaanpak toegelicht, inclusief de gebruikte methoden en de beperkingen van het onderzoek. Daarna worden in hoofdstuk 4 de resultaten in detail gepresenteerd. Hierbij wordt eerst ingegaan op de beschermende en risicofactoren binnen de doelgroep, gevolgd door de resultaten voor de drie centrale onderzoeksthema's van MoneyWays: het vergroten van financiële kennis, het bespreekbaar maken van geld(zorgen) en het verkleinen van de stap naar hulp.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

01 Samenvatting

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

Samenvatting impactonderzoek

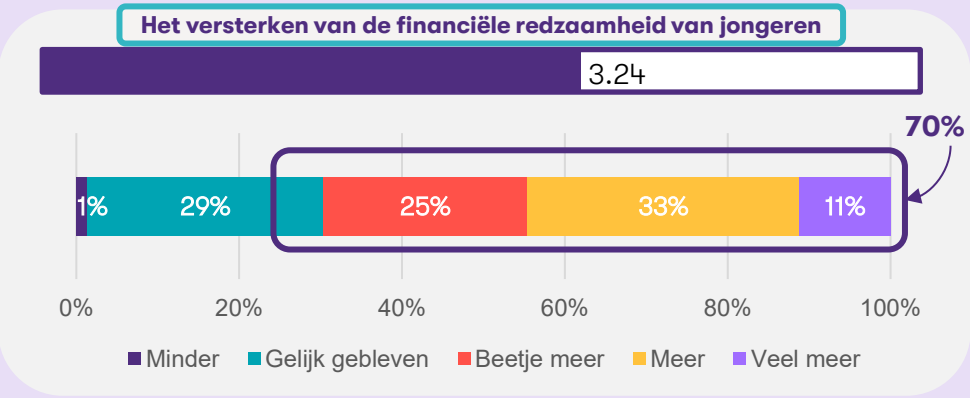
ImpactHouse
by Grant Thornton Netherlands

Over het onderzoek

MoneyWays heeft als doel om jongeren te helpen om financieel redzaam te worden door middel van een peer-to-peer lessenreeks over geldzaken, financiële keuzes en hulp zoeken. Dit onderzoek bracht in kaart in hoeverre het programma bijdraagt aan de financiële redzaamheid van jongeren.

- Totaal bereikte jongeren tijdens meetperiode: 5.424.
- Vragenlijst over de beginsituatie is 1.105 keer ingevuld
- Vragenlijst over de impact van de lessenreeks is 921 keer ingevuld

Belangrijkste resultaten

Over de doelgroep

- Deelnemers van het onderzoek beschikken gemiddeld over veel beschermende factoren, zoals steun vanuit hun omgeving en een stabiele woonplek.
- Deelnemers van het onderzoek met een hoger risicoprofiel lijken relatief meer baat te hebben bij de lessen.

Resultaten per subdoel

1. Jongeren vergroten hun financiële kennis

- Deelnemers beoordelen hun financiële kennis na afloop gemiddeld als ‘een beetje beter’ tot ‘beter’ (Gemiddelde verbeterscore: 3,36/5)
- Gemiddeld 65-86% van de leerlingen ervaart een beetje tot veel verbetering.
- Jongeren begrijpen vooral beter de risico’s van financiële keuzes en weten beter waar informatie te vinden is

2. Geld(problemen) bespreekbaar maken

- Deelnemers beoordelen hun vermogen om over geld(problemen) te praten gemiddeld als iets beter dan voor de lessen (Gemiddelde verbeterscore: 3,03/5)
- Gemiddeld 59-62% ervaart een beetje tot veel verbetering.
- Jongeren herkennen beter de invloed van groepsdruk en social media.
- Verandering in het daadwerkelijk praten over geld is beperkter.

3. De stap naar hulp verkleinen

- Deelnemers beoordelen hun weg naar hulp gemiddeld als 'een beetje beter' na deelname aan de lessen (Gemiddelde verbeterscore : 3,23/5)
- Gemiddeld 63-81% ervaart een beetje tot veel verbetering.
- Vooral positieve impact op weten waar hulp te vinden is, maar officiële hulpinstanties voelen wel ver weg.
- Stap naar daadwerkelijk om hulp vragen blijkt lastiger te beïnvloeden.

Grant Thornton

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

02 Conclusie en aanbevelingen

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

Conclusies

Het onderzoek laat zien dat MoneyWays een waardevolle preventieve interventie is. MoneyWays bereikt op grote schaal jongeren en levert een duidelijke bijdrage aan financiële kennis, bewustwording en het inzicht in beschikbare hulp. De lessen lijken voor verschillende leeftijden en onderwijsniveaus breed toepasbaar en mogelijk zelfs extra waardevol voor jongeren met een hoger risicoprofiel. De belangrijkste ontwikkelkans ligt niet zozeer in het vergroten van kennis, maar in het versterken van de stap van weten naar doen: vaker praten over geld, eerder hulp zoeken en opgedane inzichten daadwerkelijk vertalen naar gedrag in de dagelijkse praktijk.

Beginsituatie: bescherm- en risicofactoren

De doelgroep van MoneyWays beschikt gemiddeld over een relatief sterke basis voor financiële redzaamheid. Veel jongeren ervaren steun vanuit hun omgeving, hebben een stabiele woonplek en beschikken over voorbeelden van mensen die goed met geld omgaan. Tegelijkertijd blijkt dat financieel overzicht houden nog geen vanzelfsprekende vaardigheid is. Daarnaast neemt bij oudere jongeren een aantal belangrijke beschermende factoren af, zoals ervaren steun, woonstabiliteit en bekendheid met hulpbronnen. Juist in deze fase, waarin financiële zelfstandigheid toeneemt, is preventieve financiële educatie van groot belang om jongeren voor te bereiden op financiële verantwoordelijkheden en risico's.

Subdoel 1: vergroten van financiële kennis

MoneyWays slaagt er duidelijk in om financiële kennis en bewustwording te vergroten. Jongeren geven vooral aan beter te weten waar zij financiële informatie kunnen vinden en risico's van financiële keuzes beter te begrijpen. Ook praktische kennisaspecten, zoals budgetteren en plannen, verbeteren. Interviews bevestigen dat concrete risico's zoals geldezels, gokken en achteraf betalen goed blijven hangen. Veranderingen in dagelijks financieel gedrag zijn echter nog minder zichtbaar, wat past bij het feit dat gedragsverandering doorgaans meer tijd vraagt dan kennisontwikkeling.

Subdoel 2: geld bespreekbaar maken

MoneyWays draagt bij aan het herkennen van sociale invloeden op financieel gedrag. Jongeren begrijpen beter hoe groepsdruk en social media financiële keuzes kunnen beïnvloeden. Hoewel een deel van de jongeren zich na afloop comfortabeler voelt om over geld te praten, blijft geld voor veel jongeren geen vanzelfsprekend gespreksonderwerp. Uit de interviews blijkt dat jongeren vooral praten over praktische geldzaken en minder over zorgen, schaamte of emoties.

Subdoel 3: hulp bij geldvragen en geldzorgen

MoneyWays vergroot de bekendheid van hulpmogelijkheden. Vooral het weten waar hulp te vinden is laat een duidelijke positieve ontwikkeling zien. Ook denken jongeren vaker na over wie zij kunnen benaderen bij geldvragen of geldzorgen. Het daadwerkelijk verlagen van de persoonlijke drempel om hulp te vragen blijkt echter moeilijker te realiseren. Jongeren noemen vooral ouders, familie en bekenden als eerste aanspreekpunt, terwijl professionele hulp wordt door veel jongeren nog niet gezien als een vanzelfsprekende of laagdrempelige optie.

Verschillen tussen jongeren

Verschillen tussen onderwijssoorten en leeftijdsgroepen zijn beperkt en meestal klein of verwaarloosbaar. Jongeren met een hoger risicoprofiel ervaren gemiddeld meer vooruitgang dan jongeren met een lager risicoprofiel.

De maatschappelijke waarde van MoneyWays

MoneyWays versterkt kennis, bewustwording, handelingsperspectief en kennis van hulpbronnen. Deze factoren worden in de literatuur gezien als belangrijke bescherming tegen financiële problemen. De resultaten laten zien dat MoneyWays bijdraagt aan het versterken van deze beschermende factoren en daarmee potentieel maatschappelijke waarde creëert.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Aanbevelingen voor meer impact - praktisch

Op basis van de onderzoeksresultaten zijn de volgende aanbevelingen gedaan om de impact van MoneyWays verder te versterken:

Versterk en benut de kracht van peer educators: De resultaten laten zien dat peer educators een belangrijke bijdrage leveren aan het vergroten van financiële kennis. Deel daarom de uitkomsten actief met hen, zodat zij zicht krijgen op de impact die zij maken en gemotiveerd blijven. Besteed in toekomstige evaluaties meer aandacht aan de specifieke meerwaarde van peer education. Mogelijk draagt de herkenbaarheid en het persoonlijke verhaal van peer educators bij aan het doorbreken van taboes, het vergroten van betrokkenheid en het stimuleren van gesprekken over geld.

Maak financiële thema's relevanter voor oudere jongeren: Oudere jongeren voelen zich minder beschermd tegen financiële risico's. Door meer toekomstgerichte werkvormen in te zetten, kan de relevantie van financiële keuzes voor deze doelgroep worden vergroot. Denk bijvoorbeeld aan werkvormen waarin jongeren nadenken over hun toekomstige leven als jongvolwassene en reflecteren op wat zij achteraf graag eerder hadden willen weten over geldzaken.

Onderzoek gerichte differentiatie: Verken of bepaalde lesonderdelen beter kunnen worden afgestemd op onderwijsniveau. Dit geldt met name voor hulp zoeken en de social media-opdrachten. Hierbij kan ook gekeken worden naar in hoeverre voorbeelden en casussen op verschillende doelgroepen aansluiten.

Versterk de stap van kennis naar handelen: Jongeren weten vaak waar ze hulp kunnen vinden, maar zetten die stap niet altijd. Oefen daarom vaker met concretere handlingssituaties waarin jongeren nadenken over wat zij zelf of een ander zouden adviseren bij geldproblemen.

Betrek ouders en verzorgers: Het onderzoek laat zien dat jongeren bij geldvragen vaak eerst terechtkomen bij ouders of andere mensen in hun directe omgeving. Dit biedt kansen om de impact van MoneyWays te vergroten. Ontwikkel toegankelijke informatie voor thuis, zodat jongeren financiële kennis en hulpinformatie gemakkelijker kunnen delen met ouders of verzorgers. Denk bijvoorbeeld aan betrouwbare websites, gespreksonderwerpen voor thuis, praktische tips bij geldvragen.

Maak hulpinformatie toegankelijker: Onderzoek alternatieven voor de huidige doorverwijsslides, bijvoorbeeld via een digitale route of tool waarmee jongeren lokale hulp eenvoudig kunnen terugvinden. Overweeg daarnaast om hulpinstanties meer tot leven te brengen door een gastspreker uit te nodigen of korte video's op te nemen waarin hulpverleners zichzelf of de organisatie voorstellen. Dit kan de drempel verlagen en het voor jongeren logischer en vertrouwder maken om hulp te zoeken wanneer dat nodig is.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Aanbevelingen voor meer impact - theoretisch

Naast praktische verbeteringen laat het onderzoek zien dat verdere verdieping nodig is om de werking en impact van MoneyWays beter te begrijpen.

Scherp het tweede leerdoel aan: Het doel rondom geldgesprekken en de sociaal-emotionele kant van geld is momenteel breed geformuleerd. Overweeg om het verlagen van de drempel om over geld te praten en het omgaan met emoties rond geld als afzonderlijke doelen uit te werken. Zo kan je ook gerichtere evaluatievragen stellen. De huidige vragen geven beperkt inzicht in het sociaal-emotionele effect. Ontwikkel specifiekere vragen over taboes, geldgesprekken, emoties en de invloed van peer education.

Verdiep onderzoek naar taboes en geldgesprekken: Juist het bespreekbaar maken van geld en het doorbreken van taboes zijn een onderscheidend onderdeel van MoneyWays. Verdiepend onderzoek kan helpen om beter te begrijpen welke veranderingen hierin optreden en welke rol peer educators daarbij spelen. Kwalitatief onderzoek, bijvoorbeeld via interviews of focusgroepen, kan hierbij waardevolle inzichten opleveren die met vragenlijsten moeilijk zichtbaar zijn.

Verdiep onderzoek naar jongeren met weinig beschermende factoren: Aanbevolen wordt om nader te onderzoeken hoe de beschermende factoren zijn verdeeld tussen scholen en klassen. Daarbij kan worden gekeken of jongeren met weinig beschermende factoren daadwerkelijk minder aanwezig zijn in de deelnemende populatie, of dat zij relatief vaak uitvallen tijdens de dataverzameling. Wanneer deze groep beter in beeld wordt gebracht, kan ook nauwkeuriger worden onderzocht of juist deze studenten extra baat hebben bij de lessenreeks.

Onderzoek de rol van onderwijsniveau: De resultaten geven geen eenduidig beeld van verschillen tussen vmbo, havo/vwo en mbo. Vervolgonderzoek kan inzicht geven in de vraag of differentiatie daadwerkelijk nodig is.

Onderzoek de stap naar hulp verder: Breng in kaart bij wie jongeren daadwerkelijk hulp zouden zoeken: ouders, vrienden, school of professionals. Scenario-onderzoek kan hierbij waardevolle inzichten opleveren.

Bouw voort op de huidige meetaanpak: De retrospectieve meting levert bruikbare inzichten op en lijkt momenteel passender dan een T0-T1-opzet. Aanvullend kwalitatief onderzoek, zoals interviews of focusgroepen, kan helpen om onderliggende verklaringen beter te begrijpen. Specifiek kan er meer verdieping in de meting op de volgende onderwerpen: scenario-vragen rondom hulp zoeken; onderscheid maken tussen hulp aan ouders, vrienden, school of professionals; meer aandacht voor specifieke bijdrage peer educators.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

03 Onderzoeksmethoden

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

Onderzoeksmethoden

Over dit onderzoek

Dit impactonderzoek liep van medio december 2025 tot en met eind april 2026. In deze periode hebben in totaal 5.424 leerlingen deelgenomen aan een MoneyWays-les.

MoneyWays werkt in haar lesprogramma aan het versterken van de financiële redzaamheid van jongeren. Daarbij staan drie doelen (met bijbehorende subdoelen) centraal:

1. De jongeren vergroten hun financiële kennis

- Jongeren vergroten hun kennis over financiële thema's, zoals budgetteren, omgaan met geld, financiële risico's begrijpen en plannen voor de toekomst.
- De jongeren kunnen de opgedane kennis toepassen in de praktijk en zijn in staat om zelfstandig aanvullende informatie op te zoeken wanneer nodig.
- Jongeren kunnen hun eigen financiële gedrag analyseren en de gevolgen ervan herkennen en evalueren.

2. De drempel die jongeren ervaren om geld(problemen) en de sociaal-emotionele kant van geld te bespreken wordt verlaagd

- Jongeren kunnen de invloed van (online) verleidingen, groepsdruk en schaamte op hun eigen gedrag en dat van anderen benoemen en uitleggen.
- De jongeren hebben over geldproblemen gesproken en voelen zich minder geremd om hierover in de toekomst met hun omgeving te praten.

3. De stap naar hulp bij geldvragen en -zorgen wordt verkleind voor jongeren

- De jongeren geven aan minder een drempel te voelen om hulp te zoeken bij geldvragen- en zorgen.
- De jongeren weten waar en bij wie ze hulp kunnen vinden bij geldvragen- en zorgen.

In deze impactmeting is onderzocht in hoeverre het lesprogramma bijdraagt aan deze doelen en welke veranderingen jongeren na deelname ervaren.

Vragenlijsten

Binnen dit onderzoek zijn drie vragenlijsten ingezet:

- Vragenlijst 1: afgenomen voorafgaand aan het lesprogramma om inzicht te krijgen in de achtergrond, financiële situatie en beschermende- en risicofactoren van de deelnemende jongeren. Deze vragenlijst is ingevuld door 1.105 leerlingen.
- Vragenlijst 2: afgenomen na afloop van het lesprogramma om de door jongeren ervaren opbrengsten en veranderingen als gevolg van MoneyWays in kaart te brengen. Deze vragenlijst is ingevuld door 925 leerlingen
- Vragenlijst 3: circa drie maanden na deelname uitgezet om mogelijke langetermijneffecten te onderzoeken. De respons op deze vragenlijst was echter te laag om betrouwbare conclusies te kunnen trekken, waardoor deze resultaten niet verder zijn geanalyseerd. De uitnodiging voor deze eindmeting werd verstuurd naar 40 deelnemers die hiervoor hun e-mailadres hadden achtergelaten. Ondanks twee herinneringen werden slechts vijf responses ontvangen, waardoor de resultaten niet verder zijn geanalyseerd. De bevindingen zijn wel besproken met het programmateam.

Met respectievelijk 1.105 en 925 respondenten is sprake van een ruime steekproef. Op basis van de omvang van de totale doelgroep kunnen we spreken over een goede respons met een acceptabele foutmarge. Dit biedt een betrouwbare basis om uitspraken te doen over de leerlingen die aan de MoneyWays-lessen hebben deelgenomen. Binnen de dataset is daarnaast specifiek gekeken naar verschillen tussen drie onderwijsniveaus en vier leeftijdsgroepen (zie meer informatie over de achtergrond van de verdiepende analyses in annex 1).

Omdat vragenlijsten 1 en 2 een ander doel hebben en niet door exact dezelfde leerlingen zijn ingevuld, zijn de resultaten van vragenlijst 1 en 2 niet rechtstreeks met

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

elkaar vergeleken. Hierdoor is er in dit onderzoek dus geen sprake van een voor- en nameting, maar van zelf ervaren impact achteraf.

Wel is voor de leerlingen die beide vragenlijsten hebben ingevuld onderzocht welke ervaren opbrengsten de lessen hebben voor leerlingen met verschillende risicoprofielen, gebaseerd op hun beschermen- en risicofactoren.

Ontwikkeling van de vragenlijsten
De vragenlijsten zijn ontwikkeld op basis van een literatuurverkenning naar schuldenproblematiek onder jongeren, factoren die samenhangen met financiële redzaamheid en de rol van financiële educatie. De inzichten uit deze verkenning zijn gebruikt om de vragenlijsten inhoudelijk te onderbouwen en relevante thema's te selecteren. De literatuurverkenning vormde met name de basis voor vragenlijst 1, waarin de beginsituatie van leerlingen in kaart is gebracht. Deze literatuurverkenning is opgenomen in annex 2.

Interviews
Aanvullend op de vragenlijsten zijn interviews afgenomen om de resultaten verder te duiden. De interviews vonden direct na afloop van de lessen plaats op twee scholen (mbo en havo). In totaal zijn 16 leerlingen gesproken. De gesprekken gingen onder meer over hun ervaringen met de lessen, wat zij ervan hebben onthouden en of de lessen invloed hebben gehad op hun gedrag of houding rondom geldzaken.

Analysemethode
Voor gesloten vragen zijn gemiddelde scores, antwoordverdelingen en verschillen tussen onderwijsniveaus en leeftijdsgroepen geanalyseerd.

Significantie
Daarnaast zijn significantietoetsen[1] uitgevoerd. Met deze statistische toetsen is onderzocht in hoeverre de resultaten uit deze steekproef representatief zijn voor de bredere groep MoneyWays-deelnemers. Naast de statistische significantie zijn ook effectgroottes berekend. De effectgrootte geeft inzicht in de mate waarin een verschil of verandering betekenisvol is in de praktijk. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen kleine, middelgrote en grote effecten.

Opschoning van de data
Voorafgaand aan de analyses is de dataset opgeschoond om de betrouwbaarheid van de resultaten te vergroten. Daarbij zijn vragenlijsten verwijderd die extreem snel waren ingevuld, duidelijke onzinantwoorden bevatten of voor een groot deel ontbraken. Hierdoor zijn 70 responses uit vragenlijst 1 en 67 responses uit vragenlijst 2 uitgesloten van analyse. Dit komt neer op circa 6% van het totale aantal ontvangen vragenlijsten. Hoewel dit percentage niet uitzonderlijk is voor klassikale afnames, kan niet worden uitgesloten dat juist deze groep jongeren systematisch verschilt van de jongeren die de vragenlijst wel volledig en serieus hebben ingevuld. Hierdoor zijn de resultaten vooral representatief voor de groep jongeren die actief heeft deelgenomen aan het onderzoek.

Beperkingen van het onderzoek
Bij de interpretatie van de resultaten is het belangrijk rekening te houden met enkele beperkingen.

Ten eerste het onderzoek richt zich vooral op korte termijn effecten. De tweede vragenlijst is direct na afloop van de laatste les afgenomen. Hierdoor geven de resultaten inzicht in wat leerlingen direct na de lessen ervaren of meenemen, maar niet in hoeverre deze effecten op langere termijn behouden blijven. Voor de eindmeting na drie maanden hadden deelnemers vrijwillig hun e-mailadres achtergelaten. Ondanks twee herinneringen leverde dit uiteindelijk slechts vijf responses op, waardoor geen betrouwbare uitspraken over langetermijneffecten konden worden gedaan.

Een tweede aandachtspunt betreft de verdeling van onderwijsniveaus. In vragenlijst 2 zijn mbo-studenten relatief sterker vertegenwoordigd dan leerlingen uit havo-, vwo- en gymnasiumonderwijs. Hierdoor zijn de totale resultaten iets sterker gebaseerd op de ervaringen van mbo-studenten. De aantallen per onderwijsniveau zijn echter voldoende groot om afzonderlijke analyses naar onderwijsniveau uit te voeren.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

1. Gebruik gemaakt van verschillende significantietoetsen, resultaten zijn als statistisch significant beschouwd bij ene p-waarde kleiner dan 0,05 ($p<0,05$).Bij de interpretatie van de resultaten is een Holm-Bonferroni-correctie toegepast om te corrigeren voor het uitvoeren van meerdere statistische toetsen en daarmee de kans op toevalsbevindingen te verkleinen.

04 Resultaten in detail

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

4.1 Beschermende en risicofactoren

Vragenlijst 1

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Sterke bescherming, beperkte risico's met 'geld bijhouden' als belangrijkste groeikans

N= 1105

Om meer inzicht te krijgen in de doelgroep van MoneyWays is een vragenlijst ontwikkeld op basis van de literatuurverkenning naar financiële kwetsbaarheid onder jongeren (zie annex 2). Deze vragenlijst brengt de achtergrond, financiële situatie en de aanwezigheid van beschermende en risicofactoren in kaart. Hierdoor ontstaat een beter beeld van de jongeren die deelnemen aan MoneyWays en kunnen eventuele aandachtspunten of opvallende kenmerken van de doelgroep worden geïdentificeerd.

De onderzochte jongeren beschikken gemiddeld over veel beschermende factoren en relatief weinig risicofactoren voor financiële kwetsbaarheid. Vooral steun vanuit de omgeving, een stabiele woonplek en positieve rolmodellen zijn ruim aanwezig. Ook weten veel jongeren bij wie zij terechtkunnen met vragen of zorgen over geld. Dit betekent niet dat financiële educatie voor deze groep minder relevant is: juist in een levensfase waarin jongeren financieel zelfstandiger worden, kunnen kennis, bewustwording en handelingsperspectief helpen om toekomstige financiële problemen te voorkomen.

Risicofactoren zoals groepsdruk, social media en impulsief koopgedrag lijken gemiddeld beperkt aanwezig in de onderzochte groep. De belangrijkste ontwikkelkans ligt bij het versterken van vaardigheden rondom financieel overzicht en het bijhouden van inkomsten en uitgaven.

Om beter inzicht te krijgen in de doelgroep, is onderzocht in hoeverre deze beschermende en risicofactoren verschillen tussen leeftijdsgroepen en onderwijsniveaus. Vooral ervaren steun en woonstabiliteit nemen af naarmate jongeren ouder worden. Dit suggereert dat oudere jongeren financieel zelfstandiger worden, maar tegelijkertijd minder kunnen terugvallen op beschermende factoren in hun directe omgeving.

Verschillen tussen onderwijssoorten zijn beperkt. Alleen op de stelling over werk of een bijbaan scoren mbo-studenten hoger dan leerlingen uit havo/vwo/gymnasium, wat waarschijnlijk samenhangt met hun hogere gemiddelde leeftijd. De grafieken die deze bevindingen ondersteunen zijn opgenomen in annex 3.

Gedragskenmerken – Risico	Ik houd bij hoeveel geld ik elke maand binnenkrijg en uitgeef.	3,15
Gedragskenmerken – Risico	Ik koop soms dingen zonder eerst na te denken of ik genoeg geld heb.*	2,66
Omgevingsfactoren – Risico	Social media heeft invloed op wat ik koop.*	2,76
Omgevingsfactoren – Risico	Ik voel druk om mee te doen met vrienden of klasgenoten, ook als het geld kost.*	2,00
Beschermende factoren	Ik vind het makkelijk om hulp te vragen als ik vragen of zorgen over geld heb.	3,46
Beschermende factoren	Ik weet bij wie ik hulp kan krijgen als ik zorgen of vragen over geld heb.	3,90
Beschermende factoren	Ik woon nu op een vaste plek waar ik kan blijven.	4,31
Beschermende factoren	Ik krijg steun van mijn ouders of anderen als ik vragen of zorgen heb over geld.	4,16
Beschermende factoren	Ik denk na over wat ik later nodig heb en spaar daarvoor.	3,49
Beschermende factoren	Ik heb voorbeelden van mensen die goed met geld omgaan.	4,00
Beschermende factoren	Ik heb werk of een bijbaan waarmee ik mijn eigen geld verdien.	3,62

**Let op: bij de met * gemarkeerde stellingen betekent een hogere score meer risico. Bij de overige stellingen betekent een hogere score juist meer bescherming.*

4.2 (Sub)doelen MoneyWays

Vragenlijst 2

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

De MoneyWays-lessenreeks heeft in het algemeen een positieve ervaren impact op scholieren

Het versterken van de financiële redzaamheid van jongeren

Op basis van het gemiddelde van alle 12 impactstellingen in de tweede vragenlijst wordt de MoneyWays-lessenreeks in het **algemeen positief** ervaren. De totale impactschaal komt uit op een **gemiddelde van 3,24** op een schaal van 1 tot 5.[2] Dit ligt beduidend boven 'geen verandering (2) en significant boven het schaal midden (3) dat staat voor 'een beetje' verbetering.

De positieve impact wordt door scholieren in verschillende mate ervaren: ongeveer 58% van de scholieren scoort gemiddeld boven 3 (dus beter of veel beter), circa 5% scoort precies 3 (een beetje beter), en ongeveer 37% scoort lager dan 3. Deze laatste groep bestaat uit scholieren die geen verandering ervaren (36%) of aangeven dat hun situatie slechter is geworden (1%).

1. De jongeren vergroten hun financiële kennis.	**Gemiddelde 3,36** Dit subdoel laat de sterkste ervaren impact zien van de drie subdoelen. De effectgrootte is het dan ook het grootst
2. De drempel die jongeren ervaren om geld(problemen) en de sociaal-emotionele kant van geld te bespreken wordt verlaagd.	**Gemiddelde 3,03** Dit subdoel laat ook een positieve ervaren verandering zien. De ervaren impact is wel kleiner dan bij doel 1 en 3.
3. De stap naar hulp bij geldvragen en -zorgen wordt verkleind voor jongeren.	**Gemiddelde 3,23** Ook dit subdoel laat een positieve ervaren impact zien, al is die kleiner dan bij doel 1

Grant Thornton

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

[2] *De verbeter-score is gebaseerd op een vijfpuntsschaal waarbij 1 = slechter, 2 = geen verandering, 3 = een beetje beter, 4 = beter en 5 = veel beter.*

Subdoel 1: Vergroten van financiële kennis

MoneyWays vergroot financiële kennis en bewustwording

De resultaten laten zien dat MoneyWays bijdraagt aan het vergroten van de financiële kennis van deelnemers. Tussen 65% en 86% van de deelnemers geeft aan (een beetje tot veel) meer kennis of inzicht te hebben gekregen op de betreffende onderwerpen.

De grootste effecten zijn zichtbaar bij het vinden van financiële informatie (86%; gemiddelde 3,66) en het beter begrijpen van risico's van financiële keuzes (85%; gemiddelde 3,57).

Daarnaast ontwikkelen deelnemers meer inzicht in hun eigen financiële situatie: twee derde van de leerlingen geeft aan beter te plannen hoe geld wordt gebruikt en vaker na te denken over eerdere uitgaven. Dit wijst erop dat de opgedane kennis niet alleen theoretisch is, maar ook helpt bij dagelijkse financiële keuzes.

Verdieping vanuit de interviews

De interviews bevestigen dat de lessen vooral bijdragen aan meer kennis en bewustwording van financiële risico's. Jongeren noemen onder andere geldezels, gokken en achteraf betalen als onderwerpen die zijn blijven hangen. Tegelijkertijd lijkt de stap naar ander dagelijks koopgedrag minder vanzelfsprekend; kleine uitgaven blijven voor jongeren vaak onderdeel van hun sociale routine.

Verschillen tussen leeftijds- en onderwijsgroepen

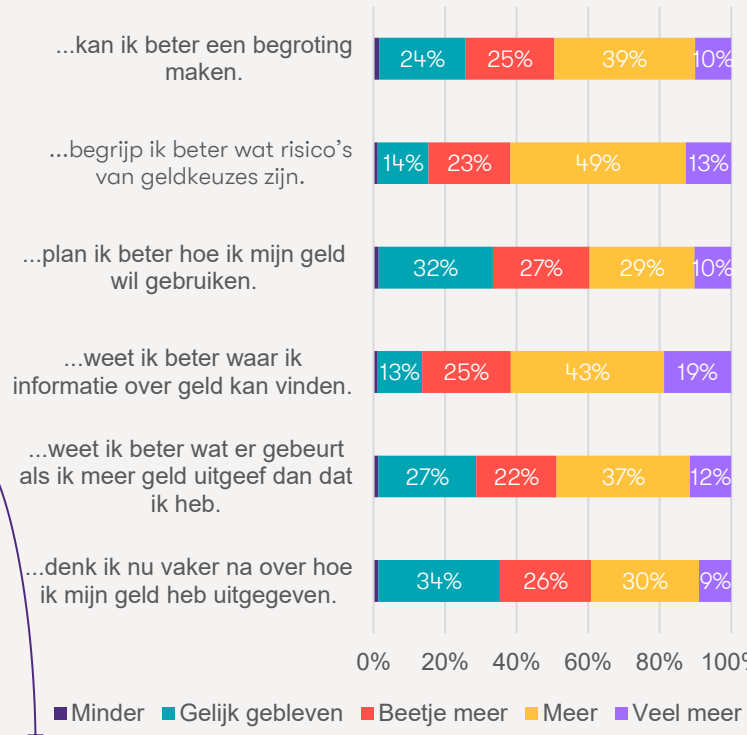
Er zijn geen betekenisvolle verschillen gevonden tussen onderwijsniveaus. Ook tussen leeftijdsgroepen zijn de verschillen beperkt. Alleen op het onderwerp 'informatie over geld vinden' scoort één groep iets hoger dan de ander, maar deze verschillen zijn klein en geven geen aanleiding voor specifieke aanpassingen in het lesprogramma (zie annex 3).

Algemene conclusie

Het algemene beeld is dus dat MoneyWays vooral bijdraagt aan financiële kennis en inzicht, terwijl de impact op meer gedragsgerichte aspecten, zoals plannen en uitgaven overdenken, iets minder uitgesproken is.

N= 921

Vragen bij subdoel 1

	Gem.	Ervaren verbetering
...kan ik beter een begroting maken.	3,32	74%
...begrijp ik beter wat risico's van geldkeuzes zijn.	3,57	85%
...plan ik beter hoe ik mijn geld wil gebruiken.	3,15	67%
...weet ik beter waar ik informatie over geld kan vinden.	3,66	86%
...weet ik beter wat er gebeurt als ik meer geld uitgeef dan dat ik heb.	3,30	71%
...denk ik nu vaker na over hoe ik mijn geld heb uitgegeven.	3,12	65%

"Je bent niet zo bezig met je uitgaven, want met pinnen zie je niet letterlijk dat er geld verdwijnt."

Subdoel 2: Geld bespreekbaar maken

Bespreekbaarheid van geld en bewustwording van sociale invloeden

De resultaten laten zien dat MoneyWays bijdraagt aan het bespreekbaar maken van geld en aan het bewustzijn van sociale factoren die financiële keuzes beïnvloeden. Tussen de 59% en 62% van de deelnemers geeft aan op deze aspecten (een beetje meer tot veel meer) vooruitgang te ervaren. Tegelijkertijd ervaren 37% tot 40% van de deelnemers geen verandering op deze aspecten, zij kiezen voor de score 'gelijk gebleven'.

Het sterkste effect is zichtbaar in het bewustzijn van sociale invloeden op geldgedrag. Zo geeft 62% van de deelnemers aan beter te begrijpen hoe vrienden en klasgenoten uitgaven beïnvloeden (gemiddelde score 3,07) en 59% hoe sociale media kunnen aanzetten tot uitgeven geven (gemiddelde score 3,03). Daarnaast voelt 59% zich prettiger bij het bespreken van geldvragen of geldzorgen met anderen (gemiddelde score 2,98).

Verdieping vanuit de interviews

De interviews nuanceren dit beeld: geld lijkt niet per se een taboe, maar is ook geen vanzelfsprekend gespreksonderwerp. Jongeren praten vooral over praktische geldzaken, zoals tikkies of salaris, en minder over geldzorgen of emoties. Persoonlijke verhalen van peer educators blijven daarbij goed hangen en kunnen helpen om het gesprek over geld laagdrempeliger te maken.

Verschillen tussen leeftijds- en onderwijsgroepen

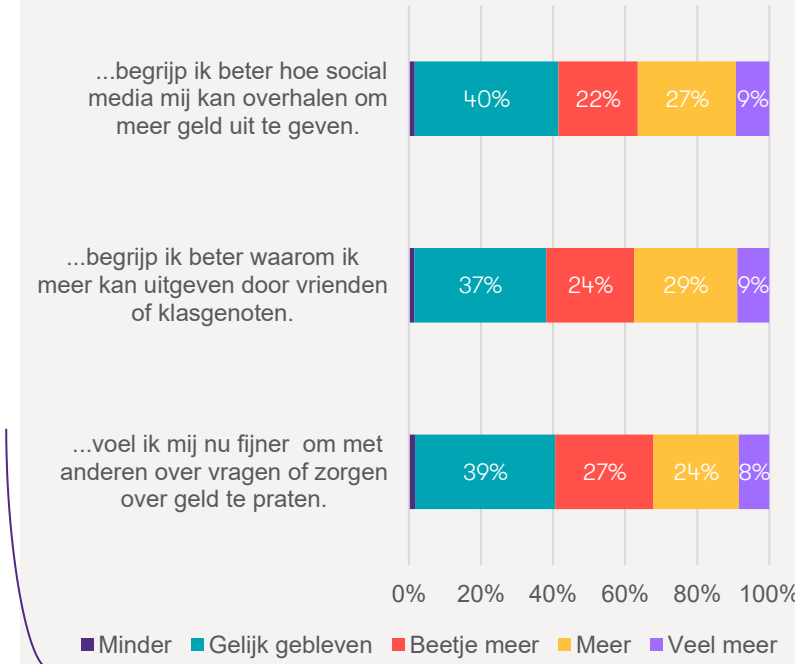
Er zijn geen betekenisvolle verschillen gevonden tussen leeftijdsgroepen. Ook tussen onderwijsniveaus zijn de verschillen beperkt. Alleen op het onderwerp 'de invloed van social media op uitgaven' ervaren mbo- en vmbo-leerlingen iets meer verbetering dan havo/vwo/gymnasium-leerlingen. Deze verschillen zijn klein en geven geen aanleiding voor specifieke aanpassingen in het lesprogramma (zie annex 3).

Algemene conclusie

De resultaten suggereren dat MoneyWays deelnemers vooral helpt om sociale invloeden op financieel gedrag beter te herkennen. Daarnaast zijn aanwijzingen zichtbaar dat deelname eraan bijdraagt dat geldzaken gemakkelijker bespreekbaar worden gemaakt.

N= 921

Vragen bij subdoel 2

	Gem.	Ervaren verbetering
...begrijp ik beter hoe social media mij kan overhalen om meer geld uit te geven.	3,03	59%
...begrijp ik beter waarom ik meer kan uitgeven door vrienden of klasgenoten.	3,07	62%
...voel ik mij nu fijner om met anderen over vragen of zorgen over geld te praten.	2,98	59%

"Het [geld] is gewoon niet echt een ding om over te praten."

Subdoel 3: Hulp bij geldzorgen

De stap naar hulp verkleinen

De resultaten laten zien dat MoneyWays bijdraagt aan het vergroten van de bekendheid met - en toegankelijkheid van - hulp bij geldvragen. Op alle drie de onderzochte aspecten geeft een ruime meerderheid van de deelnemers aan vooruitgang te ervaren, waarbij de sterkste effecten zichtbaar zijn op het gebied van het weten waar hulp gevonden kan worden.

Het grootste effect is zichtbaar bij het weten waar hulp gevonden kan worden: 80% van de deelnemers geeft aan beter te weten bij welke organisaties zij terechtkunnen met geldvragen of -zorgen (gemiddelde score 3,51). Daarnaast heeft 66% nagedacht over wie zij zelf om hulp kunnen vragen (gemiddelde score 3,14) en voelt 62% zich prettiger bij het vragen om hulp (gemiddelde score 3,05). Dit effect is echter minder sterk dan de effecten op kennis van beschikbare hulp en het nadenken over mogelijke hulpbronnen. De significantie analyse benadrukt dit beeld ook. Vooral het beter weten waar hulp te vinden is en het nadenken over wie hulp kan bieden laten significante positieve effecten zien. Het effect op het zich prettiger voelen om hulp te vragen is eveneens positief, maar komt minder sterk naar voren.

Verdieping vanuit de interviews

De interviews verdiepen dit beeld: jongeren accepteren het idee van hulp zoeken, maar geven aan in eerste instantie vooral naar ouders, familie of bekenden te gaan. Professionele hulp voelt voor hen vaak verder weg of abstracter.

Verschillen tussen leeftijds- en onderwijsgroepen

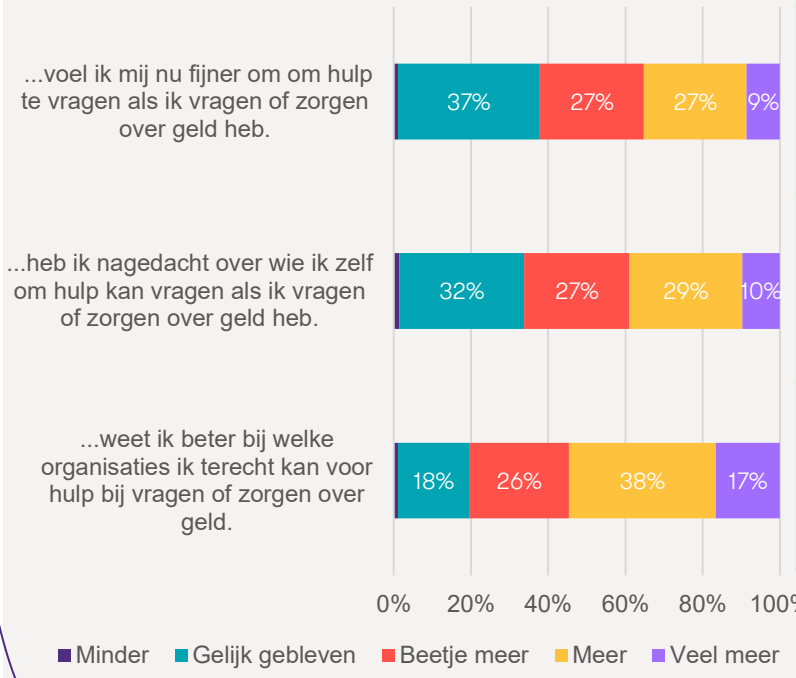
Er zijn nauwelijks betekenisvolle verschillen gevonden tussen onderwijsniveaus en leeftijdsgroepen. Alleen op het onderwerp ‘weten waar hulp te vinden is’ ervaren HAVO/VWO/Gymnasium-leerlingen en jongeren jonger dan 16 jaar iets meer verbetering dan andere groepen. Deze verschillen zijn klein en geven geen aanleiding voor specifieke aanpassingen in het lesprogramma (zie annex 3).

Algemene conclusie

Het algemene beeld is dus dat MoneyWays vooral helpt om scholieren meer zicht te geven op mogelijke hulpbronnen, terwijl het verlagen van de persoonlijke drempel om daadwerkelijk hulp te vragen nog minder sterk naar voren komt.

N= 921

Vragen bij subdoel 3

Gem.	Ervaren verbetering
3.05	62%
3.14	66%
3.51	80%

“Ik weet dat het bestaat, maar ik zou het niet snel gebruiken.”

4.3 Verband bescherm en risicofactoren en impact lessenreeks

Vragenlijst 1 en 2

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Inleiding

Om te onderzoeken voor welke studenten MoneyWays het meeste effect heeft, is gekeken naar de relatie tussen de risico- en beschermende factoren en de verbeter-score tussen de voor- en nameting. Voor zowel risico- als beschermende factoren is een samengestelde score berekend op basis van stellingen die werden beantwoord op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet mee eens, 5 = helemaal mee eens). Vervolgens zijn studenten ingedeeld in een laag-, midden- en hoogprofielgroep. De verbeter-score geeft weer in welke mate studenten tussen de voor- en nameting positievere antwoorden zijn gaan geven.

In de volgende twee analyses wordt onderzocht of studenten met een hoger risicoprofiel en studenten met minder beschermende factoren meer vooruitgang laten zien na deelname aan MoneyWays. Hiermee ontstaat inzicht in de vraag of MoneyWays relatief meer effect heeft voor financieel kwetsbare jongeren.

Hebben leerlingen met een hoog risicoprofiel een hogere verbeter-score in vragenlijst 2?

Wat zien we in de analyse?

Leerlingen met een hoger risicoprofiel[3] laten gemiddeld meer vooruitgang zien na deelname aan MoneyWays dan leerlingen met een laag of gemiddeld risicoprofiel. Aanvullende analyses wijzen erop dat de hoog-risicogroep significant sterker vooruitgaat dan de andere groepen, waarbij de effectgroottes variëren van klein tot middelgroot.

Wat zegt dit?

Dit betekent dat leerlingen die bij aanvang meer risicofactoren ervaren (meer impuls aankopen, meer invloed van sociale media en meer druk voelen van omgeving), na de interventie meer baat kunnen hebben bij de lessenreeks. Mogelijk hebben zij meer ruimte om kennis, vaardigheden en gedrag te ontwikkelen dan leerlingen die al relatief sterk scoren. Tegelijkertijd profiteren ook leerlingen met een laag en gemiddeld risicoprofiel van de lessen.

De hoog-risicogroep bestaat uit slechts 21 leerlingen. Daardoor moeten de resultaten voorzichtig worden geïnterpreteerd en zijn grotere steekproeven nodig om dit patroon met meer zekerheid vast te stellen.

De bevinding dat studenten met een hoog risicoprofiel de grootste vooruitgang laten zien, betekent niet dat uitsluitend op deze doelgroep gefocust zou moeten worden. Deze groep is relatief klein, terwijl ook studenten met een laag en gemiddeld risicoprofiel profiteren van de lessenreeks. De resultaten ondersteunen daarom een brede inzet van MoneyWays, waarbij extra aandacht voor financieel kwetsbare jongeren aanvullend waardevol kan zijn.

N= Laag risicoprofiel- 160
Midden risicoprofiel -90
Hoog risicoprofiel - 21

De verbeter-score is gebaseerd op een vijfpuntsschaal waarbij 1 = slechter, 2 = geen verandering, 3 = een beetje beter, 4 = beter en 5 = veel beter.

Grant Thornton

[3] Beschermprofielen zijn bepaald op basis van de gemiddelde score op alle beschermende factoren (schaal 1–5, van 'helemaal niet mee eens' tot 'helemaal mee eens'). Scores ≤ 2,5 zijn geclassificeerd als laag, scores tussen 2,5 en 3,5 als midden en scores > 3,5 als hoog beschermprofiel.

Hebben leerlingen die laag scoren op alle beschermende factoren een hogere verbeter-score in vragenlijst 2?

Wat zien we in de analyse?

Er is geen statistisch significant verband gevonden tussen het aantal beschermende factoren en de verbeterscore. Studenten met een gemiddeld en hoog beschermingsprofiel laten een vergelijkbare vooruitgang zien.

Bij de interpretatie van deze resultaten is de verdeling van de steekproef echter belangrijk. De groep studenten met weinig beschermende factoren bestaat uit slechts twee respondenten. Deze groep is te klein om betrouwbare uitspraken over te doen en is daarom niet meegenomen in de verdere vergelijking en visualisatie. Hierdoor blijft in de praktijk alleen een vergelijking over tussen studenten met een gemiddeld aantal beschermende factoren (n = 81) en studenten met veel beschermende factoren (n = 188). Tussen deze twee groepen worden geen significante verschillen gevonden.

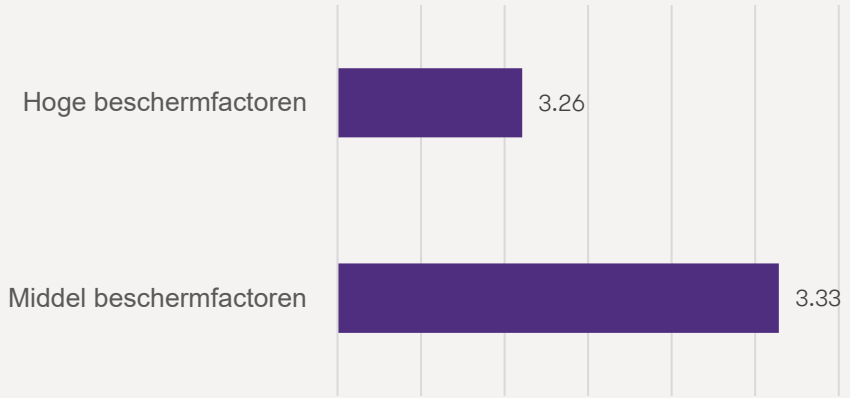
Wat zegt dit?

Op basis van deze data kan niet worden vastgesteld of beschermende factoren samenhangen met de mate waarin studenten profiteren van MoneyWays. De resultaten laten vooral zien dat jongeren met weinig beschermende factoren nauwelijks vertegenwoordigd zijn in de steekproef.

Een opvallende uitkomst van de analyse is dat slechts twee studenten in de categorie 'lage beschermende factoren' vallen. Dit roept de vraag op in hoeverre de huidige steekproef representatief is voor jongeren met weinig beschermende factoren. Mogelijk bevinden deze jongeren zich minder vaak in de deelnemende klassen, vullen zij de vragenlijsten minder vaak in, of zijn zij minder goed bereikt door het onderzoek. Op basis van de huidige gegevens kan hierover geen uitspraak worden gedaan, maar het is een relevante vraag voor vervolgonderzoek.

N= Laag beschermprofiel- 2
Middel beschermprofiel-81
Hoog beschermprofiel - 188

Gemiddelde verbeteringsscore van studenten in midden en hoog beschermprofiel

De verbeter-score is gebaseerd op een vijfpuntsschaal waarbij 1 = slechter, 2 = geen verandering, 3 = een beetje beter, 4 = beter en 5 = veel beter.

05 Bronnen

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

Literatuurlijst

- Achmea (2026). Van impact naar waarde: Sociale duurzaamheid meetbaar maken.
- CBS. (2024). Wmo-cliënten, Wmo-uitgaven en persoonskenmerken. Centraal Bureau voor de Statistiek. https://www.cbs.nl
- Deloitte, Nibud, Tilburg University, & Universiteit Leiden. (2025). Financiële gezondheid: Bijna de helft van Nederland financieel kwetsbaar, ondanks stappen vooruit. Deloitte.
- Movisie. (2024, 26 maart). Jongeren met schulden: Een maatschappelijk probleem. https://www.movisie.nl/artikel/jongeren-schulden-maatschappelijk-probleem
- Nationale-Nederlanden. (2023). Wat kost ziekteverzuim een werkgever? https://www.nn.nl
- Nederlands Jeugdinstituut. (2022, 16 december). Oorzaken en gevolgen van geldzorgen bij jongeren. https://www.nji.nl/armoede-en-geldzorgen/oorzaken-en-gevolgen-van-geldzorgen-bij-jongeren
- Nederlands Jeugdinstituut. (2026, 30 april). Cijfers over schulden en betalingsachterstanden. https://www.nji.nl/cijfers/schulden-en-betalingsachterstanden
- Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet. (2024). Monitor schuldhulpverlening: Eerste helft 2024. NVVK. https://www.nvvk.nl
- Nederlandse Zorgautoriteit. (2023). Prestatie- en tariefbeschikking geestelijke gezondheidszorg en forensische zorg 2023. NZa. https://www.nza.nl
- Nederlandse Zorgautoriteit. (2026). Tarieven huisartsenzorg en praktijkondersteuning huisarts GGZ. NZa. https://www.nza.nl
- Nibud. (2024). Studentenonderzoek 2024: Onderzoek naar de financiële positie van studenten in het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs. Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting.
- Nibud. (2024). Monitor financiële vaardigheden jongeren 2024. Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting.
- Odekerken, M., Out, M., & Stavenuiter, M. (2023, januari). Werkzame elementen bij jongerenинterventies, gericht op het voorkómen van (mogelijke) betalingsachterstanden: Voor en door jongeren. Verwey-Jonker Instituut. https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/werkzame-elementen-bij-jongereninterventies/
- Schuldenlab & Deloitte. (2025). Hoe word je rijk? Impactmeting [Intern rapport].
- Wijzer in Geldzaken (2023). Jongerenmonitor financiële gezondheid.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

06 Annex

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

Annex 1 Verdiepende analyses

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

Verschillen naar onderwijsniveau geven inzicht in hoe de impact varieert

Onderwijssoort

Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de bestaande werkwijze van MoneyWays, is gebruik gemaakt van de onderwijssoorten zoals deze in de vragenlijst zijn uitgevraagd. Deze zijn vervolgens samengevoegd tot drie analysegroepen: VMBO, HAVO/VWO/Gymnasium en MBO.

Dit onderscheid is relevant, omdat jongeren binnen deze groepen zich anders ontwikkelen en te maken hebben met andere financiële situaties en verantwoordelijkheden (bijvoorbeeld wel of geen bijbaan, mate van zelfstandigheid). Hierdoor kan de impact van de lessen per groep verschillen.

De verdeling van respondenten over de onderwijsniveaus verschilt tussen vragenlijst 1 en vragenlijst 2, ondanks verschillende inspanningen om dit gelijk te trekken. Hoewel dit aandacht vraagt bij de interpretatie van de resultaten, bieden de analyses waardevolle inzichten in hoe de impact van MoneyWays kan verschillen tussen onderwijsniveaus.

Onderwijssoort uit de vragenlijst	Onderwijssoort gebruikt voor analyse	N1	N2
Praktijkonderwijs	VMBO	89	46
VMBO	VMBO		
HAVO	HAVO/VWO/Gymnasium	482	177
HAVO/VWO	HAVO/VWO/Gymnasium		
VWO	HAVO/VWO/Gymnasium		
Gymnasium	HAVO/VWO/Gymnasium		
ISK	3 respondenten → MBO	534	698
MBO 1	MBO		
MBO 2	MBO		
MBO 3	MBO		
MBO 4	MBO		
	Totaal	1105	921

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Leeftijdsverschillen geven inzicht in de impact per ontwikkelingsfase van jongeren

Leeftijd

Om verschillen tussen ontwikkelingsfasen te analyseren, is gebruik gemaakt van de leeftijdscategorieën zoals uitgevraagd in de vragenlijst. Deze zijn in overleg samengevoegd tot vier groepen: <16, 17–18, 19–20 en 21+.

Dit onderscheid is gekozen vanuit de verwachting dat financiële zelfstandigheid, verantwoordelijkheden en gedrag veranderen naarmate jongeren ouder worden. Hierdoor kan ook de impact van de lessen verschillen per leeftijdsgroep.

De indeling is opgesteld in samenspraak met MoneyWays, met de hypothese dat er mogelijk significante verschillen zichtbaar zouden zijn tussen deze leeftijdsgroepen.

De verdeling van respondenten over de leeftijdsgroepen verschilt tussen vragenlijst 1 en vragenlijst 2. Hoewel dit aandacht vraagt bij de interpretatie van verschillen tussen groepen, bieden de analyses waardevolle inzichten in hoe de impact van MoneyWays varieert tussen verschillende ontwikkelingsfasen.

Onderwijssoort uit de vragenlijst	Onderwijssoort gebruikt voor analyse	N1	N2
13	<16	675	378
14	<16		
15	<16		
16	<16		
17	17-18	331	403
18	17-18		
19	19-20	68	89
20	19-20		
21 of ouder	21>	31	51
	Totaal	1105	921

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

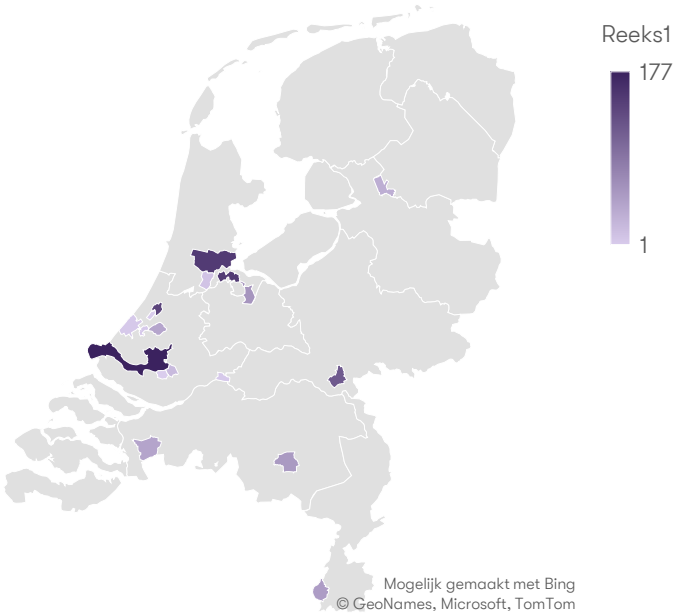
Analyse op geografie is losgelaten door scheve en weinig representatieve verdeling

Geografie

In eerste instantie is gekeken naar verschillen op basis van regio, met de verwachting dat er verschillen zichtbaar zouden zijn tussen provincies of tussen stedelijke en landelijke gebieden.

Bij het samenstellen van de dataset blijkt echter dat de respondenten onevenredig verdeeld zijn over provincies en dat de steekproef nagenoeg volledig bestaat uit stedelijke locaties. Hierdoor ontbreekt een representatieve spreiding om betrouwbare uitspraken te doen over geografische verschillen. Daarnaast verschilt ook binnen deze variabele de N tussen vragenlijst 1 en 2 per subgroep, wat de vergelijkbaarheid verder beperkt.

Om deze redenen is besloten om geen verdere analyses op geografie uit te voeren.

Plaats	V1	V2
Amstelveen	11	55
Amsterdam	151	22
Barendrecht	1	0
Den Haag	5	10
Drenthe	0	2
Eindhoven	54	75
Gorinchem	5	5
Hellevoetsluis	76	0
Hilversum	59	101
Hoofddorp	85	15
Leiden	142	117
Leidschedam	28	6
Maastricht	51	101
Meppel	33	35
Nijmegen	119	85
Ridderkerk	21	0
Roosendaal	43	0
Rotterdam	177	245
Utrecht	0	30
Voorschoten	2	0
Zoetermeer	42	17
Totaal	**1105**	**921**

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Annex 2 Literatuurverkenning

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

Schuldenproblematiek bij jongeren: een literatuurverkenning

Uit de literatuur blijkt dat schuldenproblematiek bij jongeren niet alleen voortkomt uit individuele financiële keuzes, maar uit een samenspel van persoonlijke kenmerken, gedragskenmerken en omgevingsfactoren. Jongeren zijn extra kwetsbaar door beperkte financiële ervaring, ontwikkelende cognitieve vaardigheden en de overgang naar financiële zelfstandigheid. Zowel risicofactoren als beschermende factoren spelen een bepalende rol in het ontstaan én voorkomen van problematische schulden.

Definitie schuldenproblematiek

Niet elke schuld is problematisch, maar schulden vergroten wél de kwetsbaarheid voor betalingsachterstanden, stress en beperkte toekomstkansen. Schulden worden problematisch wanneer jongeren (langdurig) niet aan betalingsverplichtingen kunnen voldoen en/of wanneer de aflossing het dagelijks functioneren belemmert[4].

De gevolgen van geldzorgen en schulden zijn stress en verminderd functioneren (o.a. minder concentratie en planning), schaamte en minder hulp zoeken, en beperkte toekomstkansen[2]. Hierom is het belangrijk om bewust te zijn van de risico en beschermende factoren van schuldenproblematiek.

Risicofactoren – factoren die de kans op schulden vergroten[5]

In de literatuur bestaan meerdere indelingen (o.a. Hoeve: individueel–gezin–groep–maatschappij), maar de risicofactoren zijn goed te vangen de drie dimensies opgesteld door Nibud:

1. Gedragskenmerken: motivatie en vaardigheden voor financieel beheer (overzicht, budgetteren, administratie); tekort hierin vergroot de kans dat schulden ontstaan en blijven bestaan.
2. Omgevingsfactoren: veranderlijke contextfactoren (sociale overgang naar zelfstandig wonen, economische druk, online verleidingen) én de sociale kring (thuis/vrienden) die schulden kan normaliseren.
3. Persoonlijke kenmerken: relatief stabiele eigenschappen (bv. cognitieve kenmerken); o.a. korte-termijnoriëntatie hangt samen met achterstanden, maar kan ook door schulden zélf worden versterkt (tunnelvisie).

Beschermende factoren – factoren die schulden helpen voorkomen of beperken[6]

- Praktische & emotionele steun van hulpverleners: verlaagt stress, motiveert om schulden aan te pakken en helpt bij het ordenen van administratie.
- Budgetbeheer & leefgeldregeling: creëert overzicht, dwingt tot (micro)planning en houdt schuldeisers op afstand.
- Financiële vaardigheden & educatie: structurele financiële educatie (vo/mbo) versterkt zelfredzaamheid en kan schulden helpen voorkomen.
- Lange-termijnperspectief (“future me”): ondersteunt keuzes die later voordeel opleveren en vermindert kortetermijndenken.
- Stabiele huisvesting & begeleiding rond 18+ overgang: voorkomt abrupte financiële chaos en helpt omgaan met nieuwe verplichtingen (huur, zorgverzekering).
- Rolmodellen & sociale steun: positieve voorbeelden en steun uit de omgeving stimuleren gezonder financieel gedrag en hulpzoekgedrag.
- Werk- & stagekansen: vergroten inkomsten/afloscapaciteit en versterken (financiële) zelfredzaamheid

Toepassing in dit onderzoek

De inzichten uit deze literatuurverkenning vormden de basis voor de eerste vragenlijst. De opgenomen vragen brengen de beginsituatie van leerlingen in kaart aan de hand van risico- en beschermende factoren die samenhangen met financiële redzaamheid en schuldenproblematiek[3]. Deze factoren worden daarnaast gebruikt om de onderzoeksresultaten te duiden en verschillen tussen risicogroepen te analyseren. Voor leerlingen die zowel de eerste als de tweede vragenlijst hebben ingevuld, is op basis van deze factoren een risicoprofiel opgesteld. Dit maakt het mogelijk om te onderzoeken in hoeverre de ervaren opbrengsten van de MoneyWays-lessen verschillen tussen leerlingen met een hoger of lager risico op financiële kwetsbaarheid. Daarmee bieden de risico- en beschermende factoren niet alleen inzicht in de doelgroep, maar ook aanknopingspunten om te onderzoeken voor welke leerlingen financiële educatie mogelijk het meeste verschil maakt.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

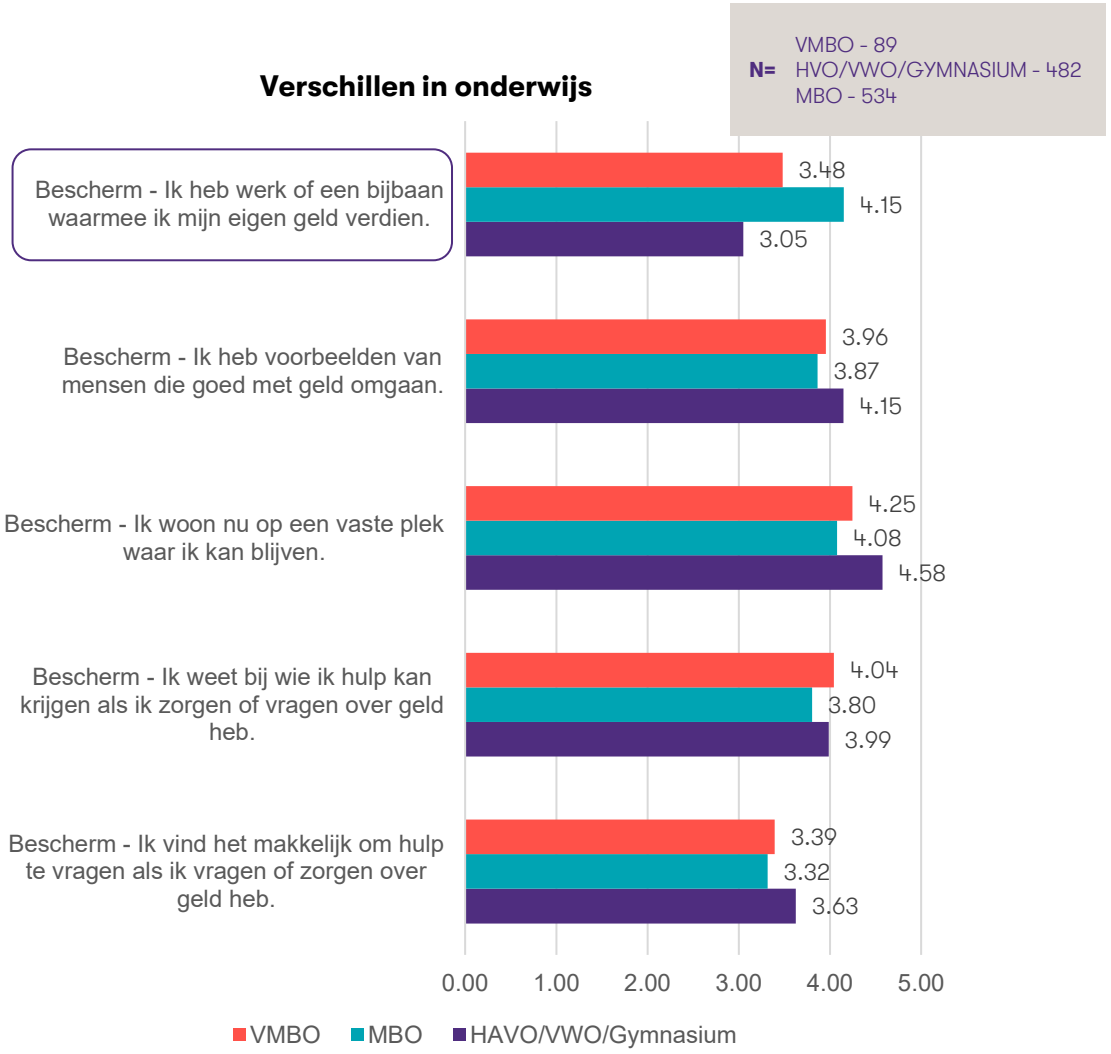
4. Cijfers over schulden en betalingsachterstanden | Nederlands Jeugdinstituut 5. Oorzaken en gevolgen van geldzorgen bij jongeren | Nederlands Jeugdinstituut 6. Microsoft Word - Jongeren en Schulden.23juni2013.def.doc

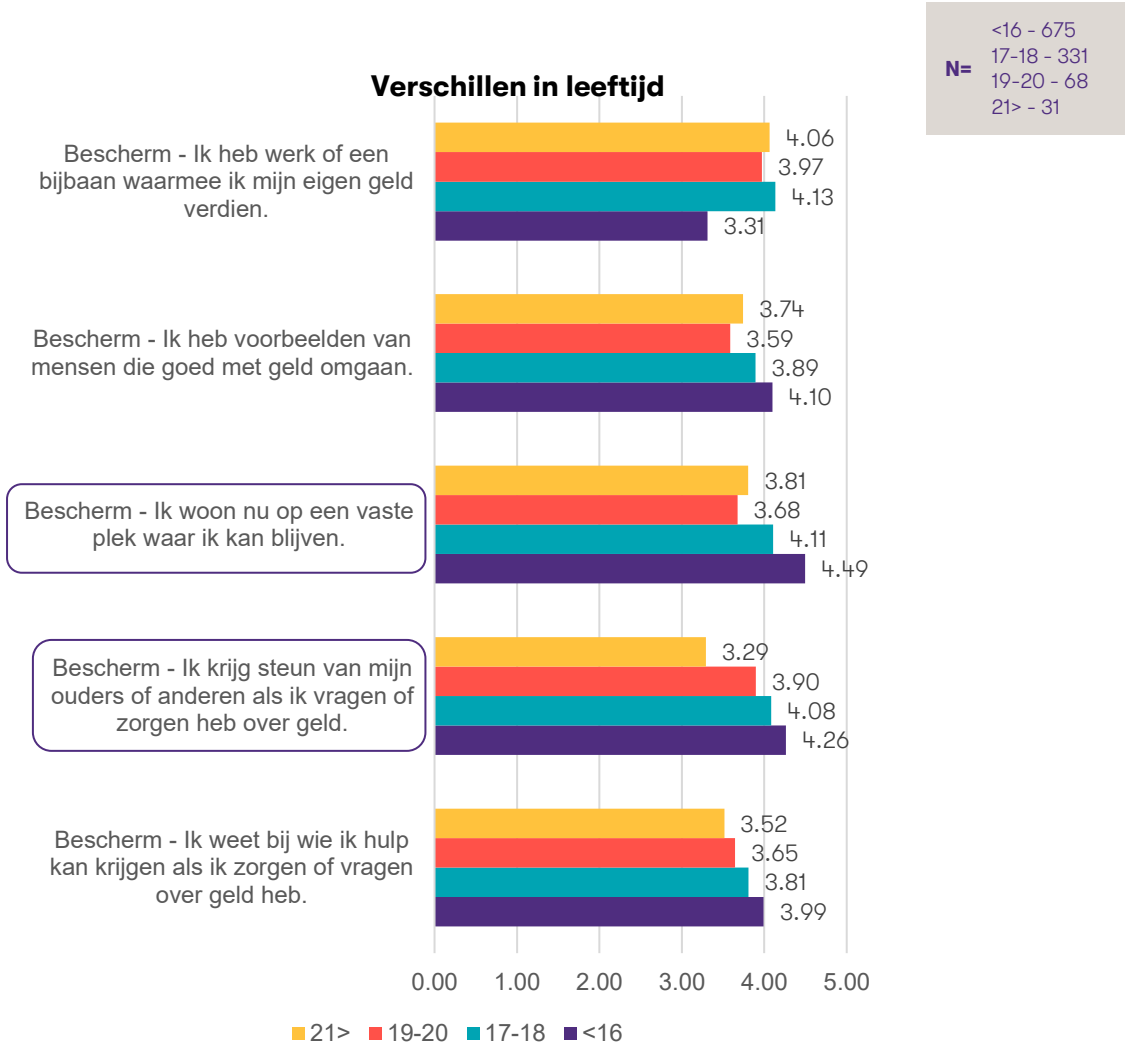
Annex 3 Resultaten in detail

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden

Beschermende en risicofactoren: Onderwijs en leeftijdsverschil

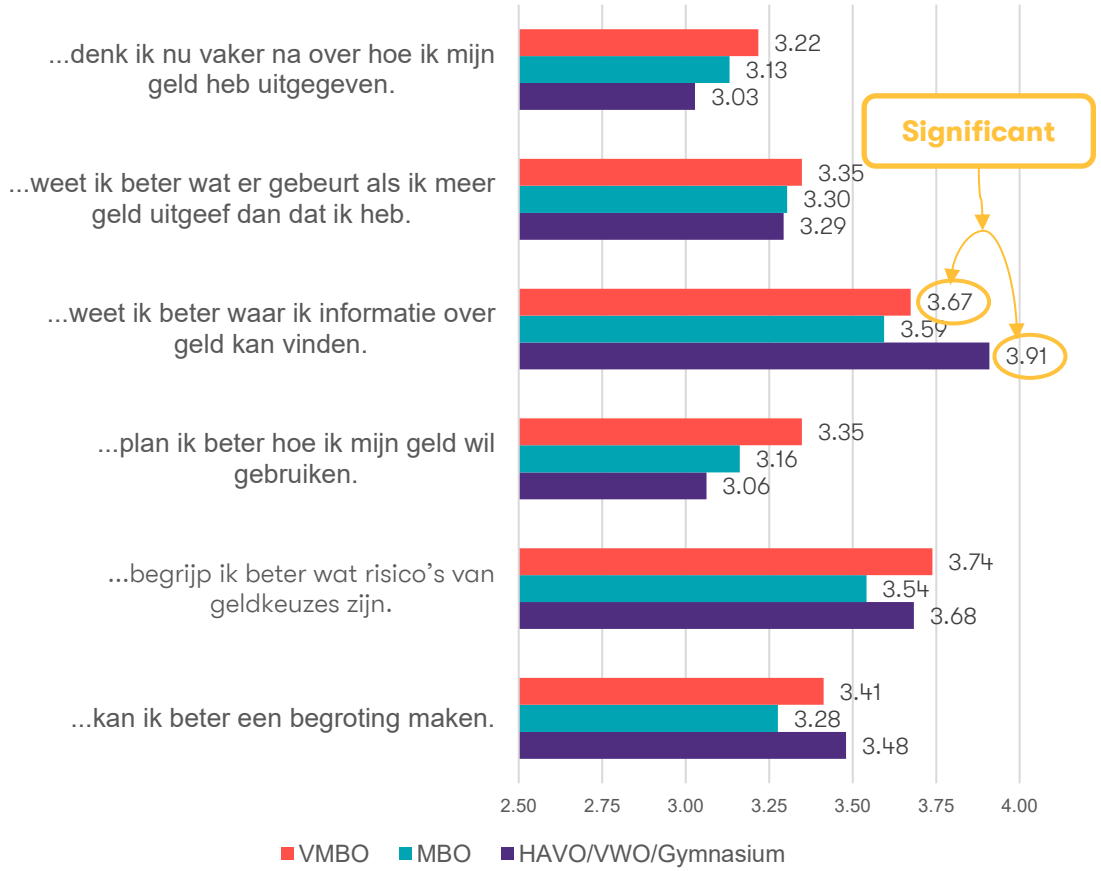

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Subdoel 1: Onderwijs- en leeftijdsverschil

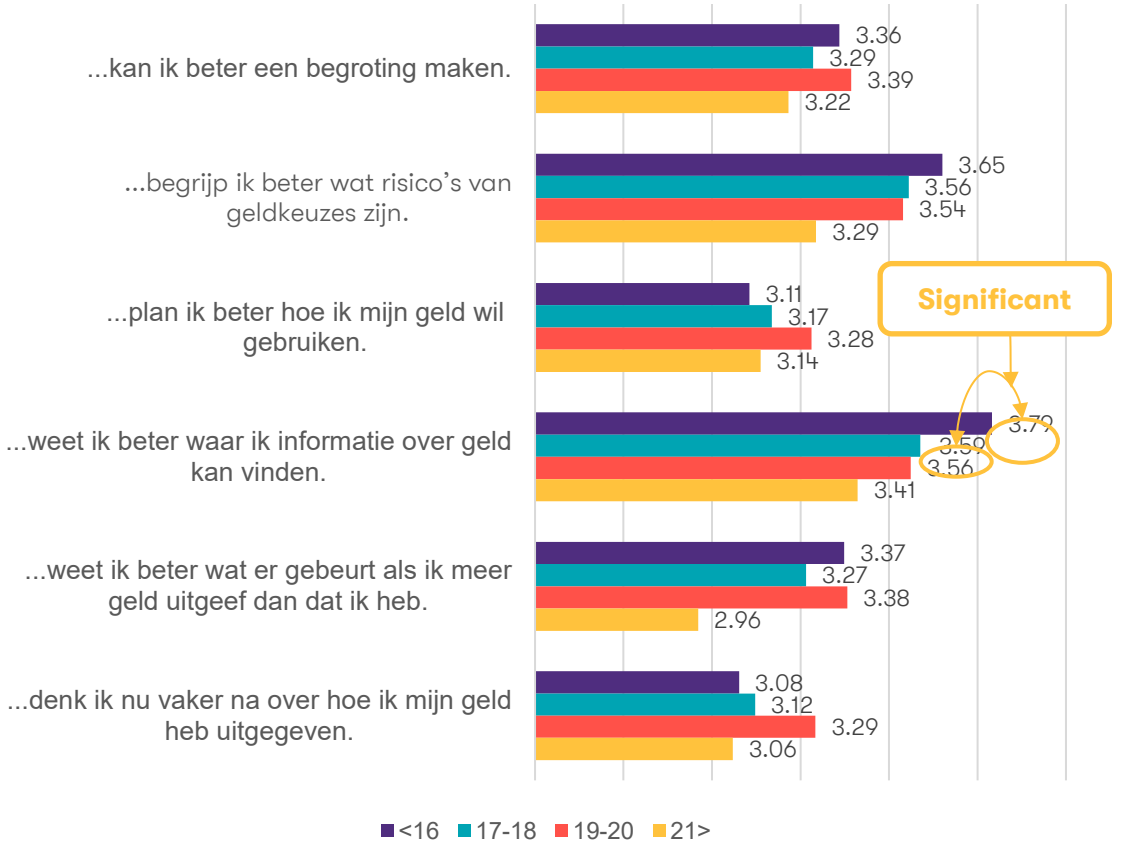
Verschillen in onderwijs

N= VMBO - 46
HVO/VWO/GYMNASIUM - 177
MBO - 698

Verschillen in leeftijd

N= <16 - 378
17-18 - 403
19-20 - 89
21> - 51

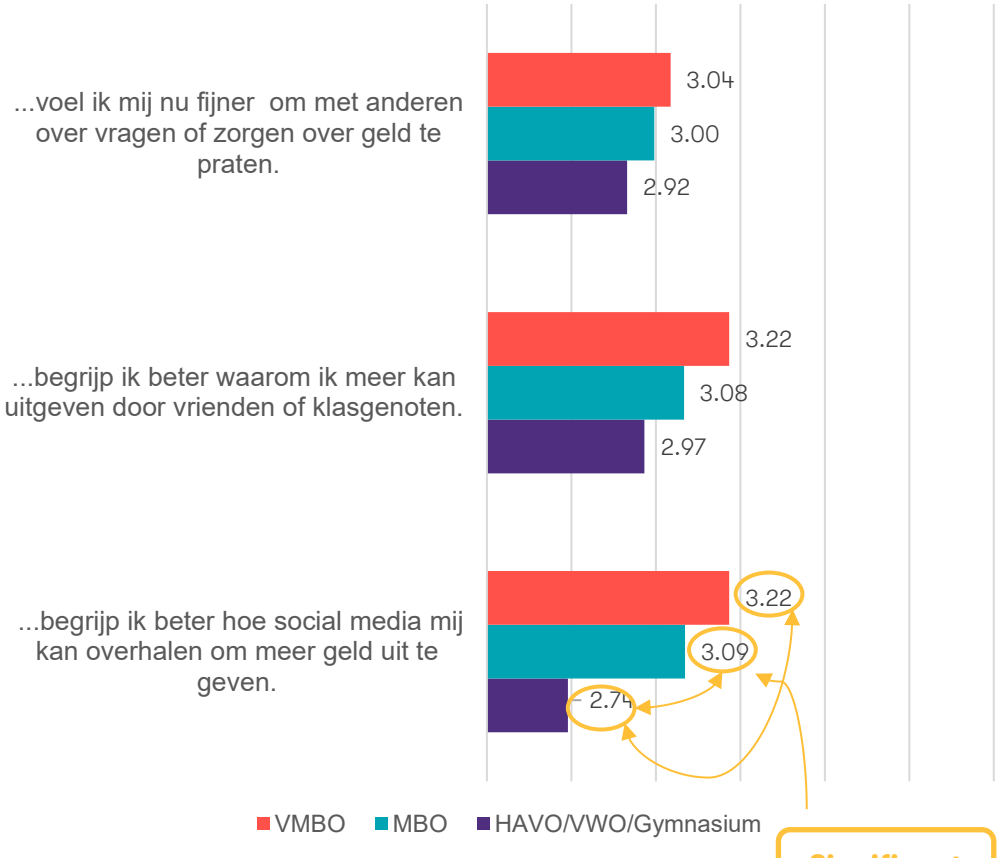
De verbeter-score is gebaseerd op een vijfpuntsschaal waarbij 1 = slechter, 2 = geen verandering, 3 = een beetje beter, 4 = beter en 5 = veel beter.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Subdoel 2: Onderwijs- en leeftijdsverschil

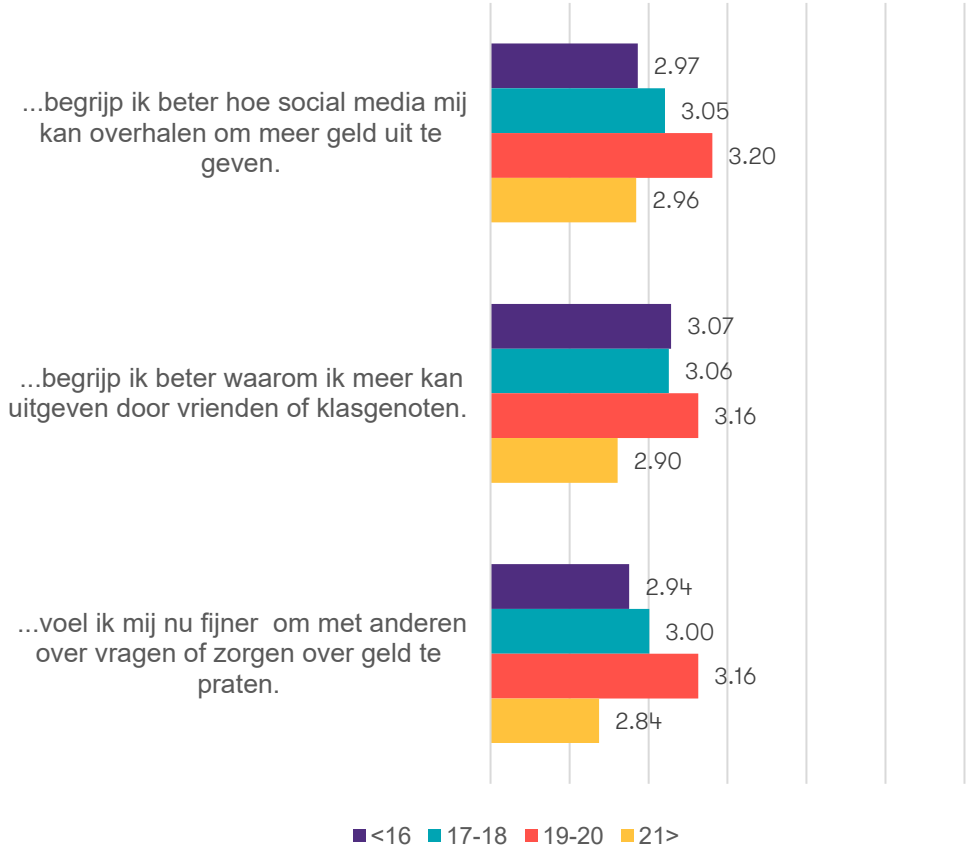
Verschillen in onderwijs

N= VMBO - 46
HVO/VWO/GYMNASIUM - 177
MBO - 698

Verschillen in leeftijd

N= <16 - 378
17-18 - 403
19-20 - 89
21> - 51

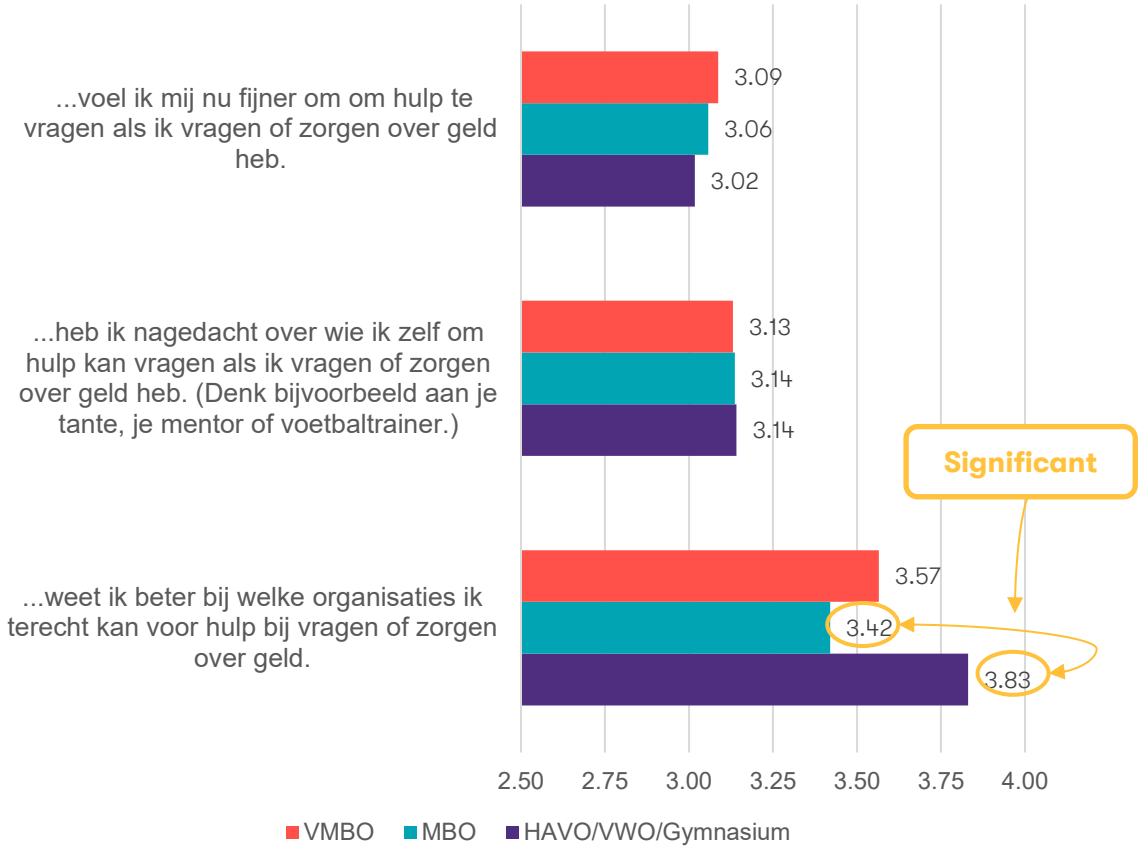
De verbeter-score is gebaseerd op een vijfpuntsschaal waarbij 1 = slechter, 2 = geen verandering, 3 = een beetje beter, 4 = beter en 5 = veel beter.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

Subdoel 3: Onderwijs- en leeftijdsverschil

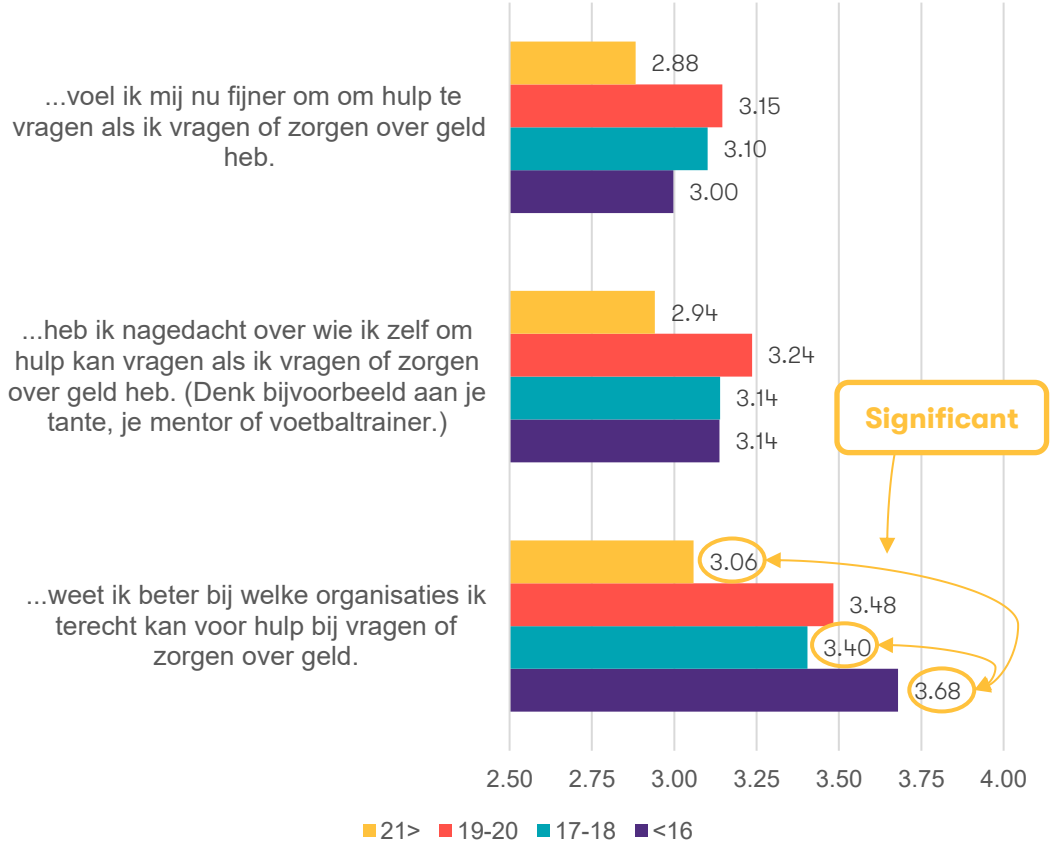
Verschillen in onderwijs

N= VMBO - 46
HVO/VWO/GYMNASIUM - 177
MBO - 698

Verschillen in leeftijd

N= <16 - 378
17-18 - 403
19-20 - 89
21> - 51

De verbeter-score is gebaseerd op een vijfpuntsschaal waarbij 1 = slechter, 2 = geen verandering, 3 = een beetje beter, 4 = beter en 5 = veel beter.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.

© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. Alle rechten voorbehouden.